

**Frands Mortensen (red.): *Public Service i netværkssamfundet*.
Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.**

Passer koncepterne 'Public Service Broadcasting' og 'det liberaliserede digitale netværkssamfund' sammen? Er public service en forældet konstruktion? Gennem otte bidrag belyser antologien *Public Service i netværkssamfundet* to aspekter af det mangefacetterede problem: dels hvordan EU via markedsregulering påvirker kulturpolitik, dels hvordan teknologiskift påvirker PSB'ernes aktiviteter. I indledningen diskuterer Frands Mortensen PSB's situation i et større politisk perspektiv ud fra digitaliseringen og globaliseringen, to karakteristika ved netværkssamfundet. Digitaliseringen af både medieindhold og mediedistribution medfører reguleringsproblemer på nationalt og europæisk niveau: Hvilke myndigheder skal regulere net og indhold ud fra hvilke principper? Er medieproduktion og -distribution et kulturpolitisk spørgsmål eller et markedsreguleringsspørgsmål? Frands Mortensen redegør på fin vis for hvordan EU-Kommissionen gradvist er blevet tvunget til at tage stilling til PSB's aktiviteter grundet anklager fra kommerciel side om ulovlig statsstøtte til PSB, og analyserer som case hvorfor TV 2 Danmark er blevet rigtig svær at sælge.

Spørgsmålet om hvad public service har at gøre på internettet diskuteres af Hallvard Moe, der holder NRK's, BBC's og ARD's omgang med mediet op imod hinanden i en analyse af de udviklingsprocesser der siden midten af 1990'erne har ført til politikker for PSB'ernes nuværende udbud af internet services. Der er både ligheder og forskelle at spore; i alle tre tilfælde argumenterer PSB'erne for nødvendigheden af at fortsætte PSB-forpligtelsen i det nye medie for at undgå at blive et "frilandsmuseum for kommunikationsformer, der var karakteristiske for det 20. århundrede" (s. 22), som Frands Mortensen formulerer det i antologiens indledning. På den anden side står de kommercielle medier, især repræsenteret ved lobby-organisationer for kommercielle medier, såsom tyske VPRT, der bl.a. frygter at PSB fjerner markedsandele på de nye mediemarkeder. Til syvende og sidst bør man måske diskutere PSB og dets tilstedeværelse i forskellige medier som et ideologisk spørgsmål: I bogens afsluttende kapitel er Karol Jakubowicz i hvert fald temmelig direkte når han skriver: "Lad os ikke tage fejl af, hvad diskussionen om PSB egentlig handler om. Det er ikke en debat om en bestemt form for radiofoni, men om værdier og principper, der er styrende for samfundet og det sociale liv. I virkeligheden er det først og fremmest en ideologisk og moralsk diskussion om hvilket slags samfund vi ønsker at leve i" (s. 252). Spørgsmålet om reguleringen af PSB's aktiviteter på internettet bringer EU-Kommissionen ind på banen. Selvom BBC, NRK og ARD opererer under delvist forskellige reguleringsmæssige rammer, med det tyske krav om udelukkende 'programrelateret' internetvirksomhed (hvilket i juni 2008 blev strammet til 'udsendelsesrelateret') som den absolut snævraste ramme, så bevirker vedvarende klager fra kommerciel side at EU-Kommissionen i foråret 2008 har indledt en generel diskussion af finansieringen og definitionen af PSB's aktiviteter i lyset af det ændrede mediemarked, og at rammerne for europæiske PSB'eres aktiviteter i stigende grad bliver defineret i grænselandet mellem national kulturpolitik og europæisk markedspolitik.

DR i Danmark har internet services som officiel forpligtelse i public service-kontrakten for 2007-2010, men har længe haft nye medier integreret med radio og tv. Henrik Søndergaard belyser med god detaljerighed DR's digitale strategier i lyset af DR's ønskede målsætning om at blive et cross-medie-hus. Mens onDemand-området vokser i DR, ser Søndergaard en udfordring for DR i hvordan indholdet, der nu leveres i mange forskellige indpakninger og udskæringer, kan forbindes og koordineres med hinanden

på tværs af medieplatformene, så det udgør et sammenhængende tilbud der modvirker den fragmentering af medieforbruget som digitaliseringen indebærer. Digitaliseringen af DR gav mulighed for at producere flere og mere segmenterede kanaler på netradio og DAB. Per Jauert belyser grundene til at DAB blev standarden for digital radio, selvom DAB-standard er ganske lidt udbredt i resten af verden. Her benytter man andre digitale radiostandarder der er mere funktionelle og effektive. Grunden skal findes i DR's stærke politiske engagement i DAB understøttet af Skovby-udvalgets anbefalinger. Jauert viser her hvordan teknologivalg er kædet sammen med aktørernes forskellige interesser, og at politik og teknologivalg er tæt sammenhængende. På samme måde viser Thomas Bjørner i sin mikrosociologiske brugerundersøgelse af TV2-Nords forsøg med interaktivt tv 2002-2004, der var baseret på DTT (Digital Terrestrial TV – digitalt tv baseret på antenner) med enkelte interaktive MHP-baserede tjenester (MHP – et format for interaktivt tv) primært i form af supplerende udsendelsesrelateret indhold, at tv som et socialt medie strider imod individorienteret interaktivitet: Hvis man ser tv sammen virker det interaktive indhold forstyrrende på den fælles oplevelse. Endvidere konstaterer Bjørner at f.eks. boligindretningen påvirker forsøgspersonernes brug af den digitale merværdi: Den stueantenne, der var nødvendig for at være med i forsøget, blev af visse kvindelige deltagere opfattet som så grim at det digitale tv med set-top blev forvist til 'hans værelse'. Konklusionen kunne lyde at interaktivt (tv-)indhold kun er relevant i 'solo-sening'. Mens de to medieformer 'tv' og internet services i hastigt tempo konvergerer kan man derfor spørge om den gamle vision om interaktivt tv ikke for længst er overhalet af langt mere fleksible internet services? Nye teknologiske muligheder, der f.eks. bliver udnyttet til interaktive tv-tjenester, resulterer ikke nødvendigvis i merværdi for brugerne. Udvikling af interaktive tjenester må nødvendigvis tage udgangspunkt i en meget præcis viden om og forståelse af brugerne og den brugssituation de befinder sig i. Brugernes problem er ikke at finde muligheder for interaktion og ekstra information, men at have relevante services til relevante problemer. I den sammenhæng har interaktivt tv ikke vist sig som en effektiv model for innovation af tjenester.

Karol Jakubowicz gæstetræder med en artikel om hvordan public service bør redefineres for det 21. århundrede. Frands Mortensen har oversat hans "Keep the Essence, Change (Almost) Everything Else: Redefining PSB for the 21st Century", hvilket sammen med Hallvard Moes artikel giver antologien et udblik fra de rent danske forhold, hvor public service er en veletableret institution på et relativt lille marked. Jakubowicz' påstand er at PSB må slippe sit 'B' – sin identitet som 'broadcaster' – men forpligtelserne må forblive de samme. PSB-organisationerne må væk fra 'tag hvad du får'-holdningen til publikum og i reel dialog. De må genvinde loyaliteten, identifikationen, fællesskabet med deres publikum. Dette vil skabe basis for en ny politik, en ny regulering af PSB's opgave. Ellers får det, som Jakubowicz beskriver som de kommercielle lobbyorganisationers nedslidningsstrategi overfor PSB, succes. Jakubowicz argumenterer for at PSB-begrebet må udvides teknologisk, så public service kan være til stede på alle platforme. I en dansk kontekst virker dette selvfølgelig, men tager man EU-striden om PSB's internetaktiviteter i betragtning er det langt mindre selvfølgelig at PSB kommer til at spille en særlig stor rolle i fremtidens mediebillede.

Antologien er en del af det nu afsluttede MODINET-projekt, der udforskede medier og demokrati i netværkssamfundet. Antologien viser hvordan public service er et fænomen der ikke kun defineres politisk som en ideel (demokratisk) størrelse, men også som en pragmatisk størrelse under indflydelse af teknologi, økonomi, brugere og konkurrence.

Selvom enkelte slåfejl kunne have været afhjulpet ved en ekstra korrekturlæsning, så danner bogens overskuelighed og overordnede fremtræden en god læseoplevelse. Antologien er et godt bidrag til belysning af fænomenet 'public service' og dets efterhånden komplekse natur og kontekst. Kan anbefales til enhver der tror at public service-medieorganisationer er en selvfølge i det 21. århundrede!

*Jannick K. Sørensen, ph.d.-stipendiat
Medievidenskab, Institut for Litteratur, Kultur og Medier, Syddansk Universitet*